

SVETISLAV G. POPOVIĆ

ARHITEKT JOSIP SLADE ŠILOVIĆ

GRADITELJSKA DJELA U KNJAŽEVINI CRNOJ GORI 1877.-1900.

SLOBODAN MITROVIĆ

ARCHITECT JOSIP SLADE ŠILOVIĆ

ARCHITECTURAL WORKS IN THE PRINCIPALITY OF MONTENEGRO 1877-1900

SLOBODAN MITROVIĆ

Architect Josip Slade Šilović (1828-1911), born in Trogir, played a pioneering role in the history of architecture of Montenegro, the "Small Principality in the Hills", a newly formed European state at the Berlin Congress in 1878. The monograph shows his work from 1877 to 1900 through a presentation of his projects and realizations: road construction and infrastructural projects, land and sea fortifications, the construction of buildings, palaces, churches, theaters, and urban planning projects. Josip Slade Šilović thus marked the architectural history of the newly formed principality. The monograph, along with architectural, engineering and aesthetic evaluation of the projects, gives an overview of the general context of rural, tribal Montenegro through a social, economic and historical survey of the formation of the state from the first stages of its urbanization. Despite his fundamental role in the historiography of Montenegro's architecture in the late 19th and the early 20th century, Josip Slade Šilović was not the subject of considerable research interest in Montenegro and in Croatia.

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Zagreb
Ministarstvo održivo razvoja i turizma Crne Gore,
Podgorica
Skaner studio d.o.o., Zagreb

Str. 255, ilustrirano (ukupno 270 priloga)
[28/25 cm, kolor, tvrdi uvez]

Recenzenti: Aleksandar Čilikov, Svetislav G. Popović,
Miljenko Srkoc
Urednik: Slobodan Mitrović
Tisak: Skaner studio d.o.o., Zagreb

ISBN 975-953-7239-61-9
CIP 001050723 [NSK Zagreb]

Monografija *Arhitekt Josip Slade Šilović, Graditeljska djela u Knjaževini Crnoj Gori 1877.-1900.*, autora arhitekta Slobodana Mitrovića, jest visokoprofesionalno i stručno, te znanstveno djelo, dragocjen izvor sveobuhvatnih informacija i pionirsko istraživanje o važnom stručnjaku koji je boravio i stvarao u Crnoj Gori na zahtjev vlade i njegova visočanstva Nikole I. Petrovića Njegoša, a kojega je Austro-Ugarska Monarhija uputila 1877. godine u Crnu Goru.

Monografija kronološki prati stvaralaštvo urbanista, arhitekta i doktora filozofije Josipa Sladea Šilovića (Trogir, 1828. – Trogir, 1911.) u Crnoj Gori, a bogato ilustrirani tekst obrađuje njegov cjelokupni opus u tadašnjoj Knjaževini Crnoj Gori od 1877. do 1900. godine. Knjiga prikazuje sve njegove inženjerske objekte, arhitektonske i urbanističke planove te izvedene građevine. Kroz ovu monografiju stručna i kulturna javnost u Crnoj Gori i Hrvatskoj prvi se put na cjelovit način susreće s ovim značajnim sudionikom urbanoga razvoja moderne Crne Gore, ali se u knjizi daje i specifičan prikaz tadašnjeg austrougarskog graditeljstva, gledanog kroz prizmu jednoga specifičnog opusa, a njen je sadržaj od neprocjenjiva značenja za crnogorsko kulturološko naslijeđe.

Autor ove monografije, arhitekt Slobodan Mitrović svoje višegodišnje arhivsko istraživanje strukturirao je u nizu poglavlja koja obra-

đuju zahvate na kojima Slade djeluje, a među kojima se ističe i jedan specifikum, a to je njegov prikaz 'postojećeg stanja' prostora Crne Gore, koji izrađuje odmah po dolasku, a kojim se Josip Slade dokazuje kao vizionar koji djeluje jednako strateški kao i planerski, pa ga se može smatrati kao jednoga od utemeljitelja urbanizacije Crne Gore. Svaki od zahvata prikazanih u knjizi predstavlja značajan povijesni spomenik, a analizirani su preko njihove funkcionalnosti, forme, vizualnih metafora, tehničkih inovacija i vrhunskih onovremenih europskih graditeljskih iskustava kako bi se sveobuhvatno spoznalo puno značenje stvaralačkog opusa koji je Slade ostvario u Crnoj Gori.

Poglavlja u knjizi obuhvacaju: Odrastanje i mladost, Iskustvo u Dalmaciji (Austro-Ugarskoj) do 1877. i Dolazak u Knjaževinu Crnu Goru 1877.

Dijelovi knjige koji prikazuju Sladeova pojedinačna urbanističko-arhitektonska i inženjerska ostvarenja u Crnoj Gori jesu: Obalna uređenja mora, jezera i rijeka Zogajsko jezero; Ulcinj, Port Milena; Valdanos, Pristan u Baru; Putevi u Knjaževini Crnoj Gori 1877.-1900.; Crkva sv. Arhangela Mihaila u Herceg Novom; Regulacioni plan Nikšića; Pozoriste Zetski dom na Cetinju; Vila Špira Ognjenovića, Cetinje; Dvorac na Topolici u Baru; Dvorac u Nikšiću; Carev most na Zeti; Austrougarsko Poslanstvo.

Odluke su autorova stila pisanja – ujednačenost njegove leksike i sintakse, preciznost i jasnost, a posjeduje i svježinu i originalnost, te bogatstvo izraza i živopisnost. Znanstveni je stil nedvosmisleno jasan i teži tome da problematika o kojoj se govori bude stalna preokupacija čitatelja. Ustanovljena metodologija u ovoj monografiji zasnovana je na suvremenom metodološkom postupku i preporučuje se za neke buduće istraživače o djelima stvaralaca koji su djelovali u različitim razdobljima razvoja Crne Gore.

Na kraju svoga istraživanja autor se pita: zašto je Josip Slade punih 110 godina ostao izvan istraživačkog fokusa povjesničara arhitekture, kritičara, kulturologa, jednako u Hrvatskoj kao i u Crnoj Gori? Je li djelomičan odgovor u sudbini arhitekture i njenih naručitelja? Jer kada njeni naručitelji padnu u ideološke nemilost, gube se tragovi i arhitektima koji su za njih radili. Tako Knjaževinu i Kraljevinu Crnu Goru nije bilo poželjno spominjati desetljećima pa su Josip Slade i drugi značajni arhitekti toga doba usli u zaborav. Takav odnos stvaranja povijesnog vakuuma ili, bolje reci, amnezije prema stvarateljima i njihovim djelima svakako ostavlja tragove na civilizacijski razvoj jedne male zajednice kakva je Crna Gora, a što ova knjiga pokušava, a vjerujem i uspijeva, promijeniti prikazom djela stvaratelja koji ju je zadužio uvodeći je u današnji moderni i tehnološki orijentirani svijet.